

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioiden neuvottelukunnan arviointi- ja avustusjaosto
STM003:00/2017, STM/324/2017

Sosiaali- ja terveysministeriö
Kirjaamo
PL33
00023 VALTONEUVOSTO

Viite: Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö 16.5.2018 STM/2329/2018

Sosiaali- ja terveysministeriön avustusasioiden neuvottelukunnan arviointi- ja avustusjaoston lausunto Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) vuoden 2018 erillisjakoon liittyvään avustusehdotukseen

Uudistetun arpajaislain (2001/1047) 20a §:ssä säädetään sosiaali- ja terveysjärjestöjen neuvottelukunnasta ja sen arviointi- ja avustusjaostosta (myöhemmin arviointi- ja avustusjaosto tai jaosto), jotka valtioneuvosto asettaa neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Arviointi- ja avustusjaoston tehtävänä on antaa sosiaali- ja terveysministeriölle lausuntoja terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen myönnettävien avustusten jaosta sekä tehdä arviointeja avustettavien järjestöjen toiminnasta. Jaosto on tämän tehtävän osalta itsenäinen suhteessa neuvottelukuntaan.

Valtioneuvoston asetuksen 1555/2016 3§:ssä määritellään arviointi- ja avustusjaoston kokoonpanosta: arviointi- ja avustusjaostossa on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä enintään viisi muuta jäsentä ja näillä henkilökohtaiset varajäsenet. Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut 6.4.2017 päätöksellään jaoston toimikaudelle 16.4.2017–15.4.2021.

Lausunnon antamisen hetkellä arviointi- ja avustusjaostoon kuuluu puheenjohtaja sekä viisi jäsentä, joilla kullekin on nimetty varajäsen. Jaoston puheenjohtajaksi on nimitetty valtiopäiväneuvos Raimo Vistbacka ja varapuheenjohtajaksi dosentti Jorma Niemelä. Lisäksi jäseniksi ja varajäseniksi ovat nimitetty seuraavat henkilöt (henkilökohtaiset varajäsenet suluissa): etuuspäällikkö Tuula Ahlgren (professori Aila-Leena Matthies), maakuntaneuvos Kyösti Juujärvi (erityisasiantuntija Ellen Vogt), professori Ossi Rahkonen (VTT Nelli Hankonen), kehittämisspäällikkö Airi Partanen (dosentti Reijo Väärälä) ja professori Mikko Niemelä (kaupunkineuvos Hannes Manninen).

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioiden neuvottelukunnan arviointi- ja avustusjaosto
STM003:00/2017, STM/324/2017

Lausuntopyyntö

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt 16.5.2018 arviointi- ja avustusjaostoa antamaan lausunnon Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (myöhemmin STEAn) avustusehdotuksesta koskien vuoden 2018 erillisjakoa. Terveiden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen tarkoitettu tuotto käytetään avustusten myöntämiseen oikeuskelpoisille yleishyödyllisille yhteisöille ja säätoille. Lausunto on toimitettava 31.5.2018 mennessä ministeriön kirjaamoon.

Materiaalin käsittely

Lausunnon antamista varten arviointi- ja avustusjaosto on saanut STEAn avustusehdotuksen, joka on sisältänyt kultakin avustuskohteelta käyttötarkoituksen, haetun euromäärän, ehdotetun euromäärän, mahdollisen ohjeellisen avustussuunnitelman sekä valmistelijan perustelut avustuskohteelle. Sen sijaan jaosto ei käsitellyt hakemusasiakirjoja. Avustuskohteet on luokiteltu neljään eri ohjelmakokonaisuuteen.

Avustusehdotus on esitelty jaoston kokouksessa 16.5.2018, minkä jälkeen jaoston jäsenillä on ollut mahdollisuus esittää yleisiä tai kohdekohtaisia kysymyksiä. STEA on vastannut esitettyihin kysymyksiin kirjallisesti ja esitellyt vastaukset suullisesti 23.5.2018 pidetyssä kokouksessa.

Lausunto:**Menettelytapa**

Lausunnossaan jaosto ei ota kantaa yksittäisiin avustusehdotuksiin, vaan on kiinnittänyt huomiota avustusehdotuksessa periaatteellisiin kysymyksiin ja laajempiin kokonaisuuksiin. Jaosto on arvioinut avustusehdotuksesta nousevia havaintoja ja peilannut niitä avustustoiminnan linjauksiin ja avustusohjelmille asetettuihin periaatteisiin.

Avustuskokonaisuus

Erillisjakoon ehdotetaan jaettavaksi vuonna 2018 noin 11,3 miljoonaa euroa. Avustusmäärä alittaa tämän vuoden alkuperäisen budjettiraamin 4,7 miljoonalla eurolla. Jaoston mielestä avustusehdotus vastaa avustusohjelmille asetettuja periaatteita ja muodostaa selkeän kokonaisuuden. Jakamaton osuus siirtyy seuraaville vuosille tähän ohjelmakokonaisuuteen.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioiden neuvottelukunnan arviointi- ja avustusjaosto
STM003:00/2017, STM/324/2017

Avustusten maantieteellinen jakautuminen

Jaosto kiinnittää huomiota avustusten maantieteelliseen jakautumiseen. Erillishaun ohjelmien osalta maantieteellinen tasapaino ei toteudu nyt kattavasti. Haasteena on vähäiset avustushakemusten määrät useista maakunnista. Jaoston mielestä STEAn tulee jatkossa kohdentaa hakemiseen liittyvää tiedotusta, ohjausta ja neuvontaa niille alueille, joista haetaan vähiten avustuksia.

Avustuksen hakijoiden ohjaus ja neuvonta

Jaoston havaintojen mukaan pienten ja avustusten hakemisessa kokemattomien järjestöjen on haastavampi saada avustuksia. Näillä hakijoilla ei välttämättä ole riittävästi osaamista hakemuksen tekemiseen.

Jaoston mielestä hakemiseen liittyvä tuki on tärkeää. Keskusjärjestöt ja liitot ovat avainasemassa omien jäsenyhteisöjensä tukemisessa hakemusten valmistelussa. STEAn tulisi kohdistaa ohjausta ja neuvontaa erityisesti pieniin ja liittoihin kuulumattomiin yhdistyksiin. STEA tulee tarkistamaan tähän liittyviä avustusprosesseja uuden avustusstrategian yhteydessä. Konkreettisenä esimerkkinä on valmisteilla oleva avustusprosesseja tukeva avustusopas.

STEAn on pohdittava viranomaisen toimivallan rajoissa huomioiden hallintolain säädökset, millä tavalla se pystyisi tukemaan pieniä ja kokemattomia avustuksen hakijoita hakemiseen liittyvissä asioissa vielä nykyistä vahvemmin.

Kuntien sitoutuminen järjestöjen toimintaan

Järjestöjen tärkeitä kumppaneita ovat kunnat. Mahdollinen tuleva sote- ja maakuntauudistus tulee muuttamaan eri toimijoiden rooleja ja vastuunkantoa. Tulevaisuudessa osassa kuntia kiinnostus järjestöjen kumppanuuteen tai rahoittajarooliin ei tule olemaan nykyisen kaltainen ja se voi muodostaa kasvavan riskin esimerkiksi pienten, paikallisten järjestöjen toiminnan jatkuvuudelle. Järjestöjen tulee pystyä perustelemaan toimintaansa entistä paremmin hyvinvointivaikutusten kautta. Jaosto katsoo, että STEAn on huomioitava muuttuva tilanne tulevassa avustusstrategiassa.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioiden neuvottelukunnan arviointi- ja avustusjaosto
STM003:00/2017, STM/324/2017

Vaikeasti työllistyvien tukeminen

Paikka auki II -ohjelman ensimmäisen vuoden aikana yli 200 työtöntä nuorta tai osatyökykyistä saa työpaikan tai oppisopimuskoulutuspaikan järjestöistä. Jaoston mielestä on hyvin tärkeää, että osatyökykyisiä ja vaikeasti työllistyviä tuetaan niin, että heidän kokemuksensa yhteiskunnan täysivertaisina jäseninä vahvistuu.

Jaosto pitää Paikka auki II -ohjelman mahdollistamia työpaikkoja hyvin tärkeinä. Toiminta on tulevaisuudessa niveltävä muihin toimiviin malleihin. Esimerkiksi Osatyökykyisiä työelämään –kärkihankkeessa on kehitetty toimintamalleja, joilla on tuettu osatyökykyisten pääsyä avoimille työmarkkinoille.

Kansalaistoiminnan vahvistaminen ruohonjuuritasolla

Erillisjaossa yhteensä yli 100 pientä tai alueellista yhdistystä on saamassa ensi kertaa STEA-avustuksen. Kohdennettujen pienavustusten tarkoituksena on tukea ja elävöittää etenkin ruohonjuuritason järjestötoimintaa. Pienavustushakemusten määrä osoittaa pienten paikallisten ja alueellisten toimijoiden tukemisen tarpeellisuuden.

Jaosto näkee pienavustukset STEAn kokeilukulttuurina. Se pitää tärkeänä, että avustuksia tullaan arvioimaan siitä näkökulmasta, millä tavalla ne edistävät kansalaisyhteiskunnan kehitystä.

Innovaatioiden jalkauttaminen

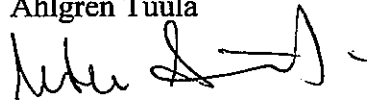
Järjestöjen tulisi yhteistyössä hyödyntää enemmän uutta teknologiaa. Jaosto kantaa huolta siitä, leviävätkö ja jalkautuvatko järjestöjen luomat innovaatiot ja palvelut koko maahan ja etenkin eniten avuntarpeessa oleville kohderyhmille.

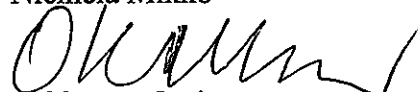
Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioiden neuvottelukunnan arviointi- ja avustusjaosto
STM003:00/2017, STM/324/2017

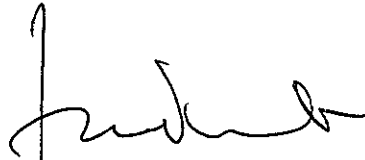
Helsingissä 24.5.18

Vistbacka Raimo, pj.

Ahlgren Tuula

Niemelä Mikko

Rahkonen Ossi

Niemelä Jorma, vpj.

Juujärvi Kyösti

Partanen Airi